

NOAPTEA CÎND MOR REGII

Regii mor numai noaptea. Înaintea marilor bătălii, regele shakespearian singur, mistuit de zădărnicia acțiunii și condamnat la conștiință, devine om. Shakespeare își lasă regii pradă înțelegerii înainte de înfrângerea ce vine o dată cu zorile. Cumpăna de noapte a regilor — iată un spectacol care stă ascuns

Imagine din spectacolul Richard al III-lea realizat de Alexa Visarion la Teatrul Universității din Milwaukee — S.U.A.

n mine încă din anii studenției și pe care mi-l doresc acum mai mult ca niciodată. Henric VI. Richard III. Regele Ioan, Henric VIII, Richard II, Henric IV sînt materialul de bază al acestui scenariu de univers shakespearian. Dru-mul spre putere obligă viața să explo-deze în toate articulațiile. Nimic nu poa-te înfringe ambiția regelui de a-și con-solida în fiecare clipă prăbușirea. A nimicit tot ce-i stătea în cale, pentru a purta Coroana. Urmează să se nimiceas-că și pe el, pentru a o pierde. Atunci cînd înțelege, trebuie să dispară, pentru a lăsa și celorlalți dreptul de a călca urmele zădărniceii. Acest om e victima sigură a zilei de mîine. Ziuă de mîine. Noaptea de azi. Noaptea deschiderii rînilor. Poți înțelege de ce n-ai înțeles?? Oare poți?... Măcar atât. Mă interesează în acest spectacol visat marile scene dinaintea ultimei bătălii. Atunci cînd jocul se apropie de sfîrșit, internitat înăuntrul său, răstignit în răspîntia ne-liniștilor sau zăvorât în Turnul Londrei, de unde nu scapă nimeni, monarhul se surpă pe dinăuntru, deslușind, în fe-bră gîndurilor, zădărnicia... Urci, urci, însemni cu sînge și teroare drumul, pen-tru ca să ai de unde cădea. El — regele — ajunge să mediteze la soarta Rege-lui... Un rol sfîrșit, un rol devenit în-țeles. S-a lîmpezit chibzuința nechibzu-inței. Momentul tragic este cel al de-venirii omului. În corida puterii, dintr-un om s-a născut un rege, din regele ce moare se naște omul ce înțelege Rostul. Ce altceva este această noapte, decît blestemul ironic al soartei? În afanare-gelui e lumea ce devastează totul, înă-untrul lui se cascadează universul solitudinii. Singur, amenințat de fantomele ce-i mî-bură conștiința vinovată, hăituit de coș-marul ce-i dezvăluie mimicria, regele stă față în față cu Coroana. Mîine, această Coroană, însemnul suprem al puterii, va trece pe fruntea altcuiva. Va înălța un alt cap. Mîine, un nou rege va trîmbăța idealuri, obosele și za-dărnicele idealuri cu care trebuie îm-proscată mulțimea. Pînă în zori, pînă la lumină, e această nesfîrșită noapte a judecății. Noapte ce dereglează resorburile otrăvite de fanatismul puterii. Vă-lul minciunii se rupe. Coroana e în-cinsă și arde mîntea monarhului părăsit și apoi aruncat de timpurile pe care le-a ținut în chingă. În umbrele fiecărui oclon al nopții, o crimă, o fărădelege, o amenințare Regele încearcă, în taina

cumpenei nopții, să ducă jocul până la capăt. Capătul fără sfârșit. Capetele încoronate sînt produsul întîmplării. Evenimentele îl creează pe rege. Viața îl trăiește atît cît are chef și apoi îl abandonează într-o fundătură sortită uitării. Ceasurile de veghe, de spaimă, de disperare ale ultimei nopți îl fac pe Henric sau pe Richard, pe Ioan sau pe Macbeth, pe Rege să-și deslusească înfrîngerea înainte de înfruntarea de pe cîmoul de luptă. Obsedat de sens, un rege capătă înțelesul și atunci moare. În țuota îndirjită cu întrebările e pierdut... Interogațiile venite din noapte și adînc, din jarul coroanei, din vărsarea de sînge, ucid. Nu mai poți să joci nici o carte cînd ai aflat că jocul a fost făcut cu toate cărțile măsute. Dar trebuie jucat totul. Ultima scenă a regelui nu e și ultima scenă a vieții. Acum trebuie să-ți trăiești uciderea de rege și abia apoi ești liber să dispari. După ce ai fost rege nu poți rămîne cît mult timp. Omul e lăsat pradă morții, în Shakespeare, cînd îl scribește propriul lui destin. Această revoltă îl mai poate înnobila. Sună ceasurile judecării atît în cer cît și pe pămînt. Și regele e nădușit de trecut și frînt de prezent. Tăvălugul victimelor strivește. Glasurile dinăuntru fiecărui monarh în agonie au forța pumnalelor

ucigașe. Tu cu tine, într-o temniță a zădărniceii. Părăsit de toți, ajungi în sfîrșit la tine însuși. Ce mai găsești?... „Nebunule, vorbește-te de bine, / Nebunule, să nu te tîmfiezi“.

Înainte de a deveni om-efemeridă, regele devine bufon de rege. Bufonul e dublul său, iar acum, în taina miezului de noapte, deglizarea nu-și mai are rostul. N-au fost niciodată doi, ci doar el, Nebunul... Din Regele-nebun s-a născut Nebunul-rege. E ultima etapă a înțelegerii. Acest spectacol ar trebui să fie jucat undeva la frontiera melancoliei ou viața, unde arta zămislește viață înspăimîntată, fiindu-i frică de lipsa identității. După o existență plină de mirșavii, regele lui Shakespeare se frînge, împovărîndu-se cu umanitate. Și el certifică înălțarea omului prin mistuirea în suferință.

Numai noaptea li se vede stelelor lumina. Numai singurătatea nopții poate deschide drum regilor spre Calea Lactee. Lumina zorilor e verdictul necruțător și tragic al sfîrșitului. Teatrul este eliberarea meditației prin energie, și cînd te întreb „ce face lumea, domnule?“, Shakespeare îți răspunde o dată pentru totdeauna: „Se-nvîrte și se roade“.

Alexa VISARION

Richard al III-lea, Teatrul Universității din Milwaukee — scenă de ansamblu